

Južnoamerički terorista, koji je iz protesta zbog mešanja Amerike u lokalne političke prilike poslao pismo-bombu američkom konzulatu, pobednik je takmičenja za najveću glupost u 1998. godini. Kao svaki poštenu građanin, on je na koverti napisao adresu pošiljaoca; međutim, nije zalepio dovoljno maraka, i pošta mu je pošiljku vratila. Pošto je u međuvremenu zaboravio šta je poslao, otvorio je koverat i poginuo u eksploziji bombe (ovo je najbolja ilustracija činjenice da pismo uvek na kraju stigne na odredište).

Zar se ne događa nešto sasvim slično i Miloševićevom režimu? Zanimljivo je ovih dana pratiti satelitski program srpske državne televizije, namenjen stranoj javnosti: ni reči o zločinima na Kosovu, a izbeglice su jedino oni koji beže od bombi NATO-a; ispada tako da je osnovna poruka to da su Srbiju — to ostrvo mira i jedino mesto u bivšoj Jugoslaviji netaknuto ratovima u susedstvu — napali ludaci iz NATO-a, koji ruše mostove i bolnice... Milošević je godinama slao pisma-bombe svojim komšijama, Albancima, Hrvatima, Bosancima, i držao se naizgled po strani dok je ložio vatru svuda oko Srbije; konačno, ovo poslednje pismo mu se vratilo. Nadajmo se da će rezultat intervencije NATO-a biti proglašenje Miloševića za političkog glupana godine.

Ima neke poetske pravde u činjenici da je Zapad baš povodom Kosova konačno intervenisao — ne zaboravimo da je tamo sve i počelo, Miloševićevim dolaskom na vlast: njegovom usponu legitimitet je dalo obećanje da će on popraviti neravnopravan položaj Srbije u jugoslovenskoj federaciji, a naročito u odnosu na albanski "separatizam". Albanci su bili prva Miloševićeva meta; posle njih, bes je usmerio na druge jugoslovenske republike (Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu), da bi se, konačno, žarište konflikta vratilo na Kosovo — kao da se, u zatvore-

nom krugu Sudbine, strela vratila onome ko ju je odapeo, oslobodivši usput bauk etničkih strasti. To je ključna činjenica koju ne treba zaboraviti: Jugoslavija nije počela da se raspada kada je "secesija" Slovenije izazvala domino-efekt (za Slovenijom odvojila se Hrvatska, zatim Bosna i, konačno, Makedonija); osetljiva ravnoteža na kojoj je počivala Jugoslavija bila je nepopravljivo narušena još 1987, kada je Milošević promenama ustava oduzeo autonomiju Kosovu i Vojvodini. Od tog časa, Jugoslavija je živela samo zato što nije primećivala da je već mrtva — kao mačor iz crtanog filma koji hoda kroz vazduh da bi pao u ambis tek kad shvati da nema tle pod nogama... Od Miloševićevog dolaska na čelo Srbije jedina realna šansa da Jugoslavija opstane bilo je redefinisane odnosa: ili Jugoslavija pod srpskom dominacijom, ili neka vrsta radikalne decentralizacije, od labave konfederacije do potpune nezavisnosti njenih članica.

Otuda je lako hvaliti bombardovanje Jugoslavije kao prvu intervenciju NATO-a protiv jedne potpuno suverene zemlje, a ne kao uplitanje u nejasan i zbunjujuć građanski rat. Istina, umirujuće je videti snage NATO-a kako ne intervišu zbog nekog određenog ekonomsko-strateškog interesa, nego naprosto zato što jedna zemlja brutalno krši elementarna ljudska prava jedne etničke grupe. Zar u ovom našem globalnom dobu ne pruža nadu jedino to što imamo jednu priznatu međunarodnu snagu koja garantuje da će sve zemlje poštovati određeni minimum etičkih (i, nadajmo se, zdravstvenih, socijalnih, ekoloških) standarda? To je poruka koju nam je Havel uputio u svom govoru rečitog naslova "Kosovo i kraj države-nacije". Prema Havelu, bombardovanje Jugoslavije "postavlja ljudska prava iznad prava države. Saveznu Republiku Jugoslaviju NATO je napao bez direktnog mandata UN-a. To nije bio neo-

dgovoran čin agresije, niti on predstavlja kršenje međunarodnog prava. Naprotiv, napad je izvršen upravo zato što se poštovalo to pravo, pravo hijerarhijski više od međunarodnog prava koje štiti suverenitet država. Savez deluje poštujući ljudska prava, baš kao što savest i međunarodni zakonski akti nalazu" (Vaclav Havel, "Kosovo i kraj države-nacije", R.E.Č. 55/1, 1999, str. 99).

Havel zatim određuje ovaj "viši zakon" kao "ljudska prava, slobode i ljudsko dostojanstvo" koji "imaju svoje duboke korene izvan realnog sveta": "za razliku od države, koja je čovekovo delo, ljudska bića su božje delo". Ako shvatimo ova dva Havelova iskaza kao dve premise iz kojih sledi sud, zaključak koji se nameće jedino je taj da je snagama NATO-a dozvoljeno da krše postojeće međunarodno pravo jer neposredno deluju kao instrument "višeg prava" Gospoda Boga, glavom i bradom. Ako ovo nije jasan slučaj "religioznog fundamentalizma", onda taj termin nema ni minimum konzistentnog smisla...

Postoji, međutim, mnoštvo detalja koji kvare ovu idiličnu sliku: prva činjenica koja ne može a da ne pobudi sumnju jeste to da u opravdavanju intervencije priču NATO-a o kršenju ljudskih prava uvek prati nejasna ali zlokobna priča o "strateškim interesima". Priča o NATO-u kao garantu poštovanja ljudskih prava stoga je samo jedna od dve koherentne priče koje se mogu ispričati o bombardovanju Jugoslavije, a problem je u tome što svaka priča ima sopstvenu logiku. Druga priča odnosi se na naličje veoma hvaljene globalne etičke politike u kojoj nacionalni suverenitet može biti doveden u pitanje zbog kršenja ljudskih prava. Prvi uvid u to naličje pruža nam način na koji veliki zapadni mediji selektivno uzdižu određene lokalne "siledžije" ili diktatore na nivo otelovljenja apsolutnog Zla: Sadam Husein, pa Milošević, sve do nesrećnog (i već zaboravljenog) Aidida u Somaliji. U svim ovim slučajevima na delu je "zajednica civilizovanih nacija protiv..." A na kojim kriterijima se zasniva ta selektivnost? Zašto Albanci u Srbiji, a ne i Palestinci u Izraelu, Kurdi u Turskoj, itd. itd.? Ovde, razume se, već zalazimo u maglovit svet međunarodnog kapitala i njegovih strateških interesa.

Prema "Projektu CENZURISANO", glavna cenzurisana vest 1998. bila je u vezi sa polu-tajnim međunarodnim sporazumom u pripremi, zvanim MAI (Multilateral Agreement on Investment — Multilateralni sporazum o ulaganju). Glavni cilj MAI-a biće da zaštiti interese multinacionalnih kompanija. Sporazum će praktično ugroziti princip državnog suvereniteta, jer će korporacijama dati prava gotovo jednaka pravima zemalja u kojima se te korporacije nalaze. Vlade više neće moći da privileguju domaće firme. Dalje, biće moguće optužiti za kršenje zakona zemlje koje ne budu želele da prilagode svoje ekološke i zdravstvene standarde i standarde rada zahtevima stranih firmi. Kompanije će moći da tuže suverene države ako ove uspostave prestroge ekološke ili druge standarde — u okviru NAFTA-e (koji je osnovni uzor MAI-u), korporacija Ethyl već tuži Kanadu zbog zabrane korišćenja dodatka MMT benzinu. Ovo će, naravno, biti najveća pretnja državama u razvoju, koje će biti primorane da uništavaju svoje prirodne resurse radi komercijalne eksploatacije. Renato Rudero, direktor Svetske organizacije za trgovinu (WTO), sponzora MAI-a, već hvali ovaj projekt — koji je izrađen i o kome se raspravljalo u tajnosti, gotovo bez javne rasprave i prisustva medija — kao buduću "ustav nove globalne ekonomije" (Vidi Karl Jensen, "Censored 1999: The News That Didn't Make the News", New York: Seven Stor). Na isti način na koji, prema Marksu, proizvodni odnosi predstavljaju istinsku osnovu za shvatanje individualnih prava i sloboda, ovaj sporazum takođe je i osnova veoma hvalje-

nog novog globalnog morala, koji čak i neki neo-liberalni filozofi tumače kao početak novog doba u kojem će međunarodna zajednica uspostaviti i sprovesti jedan minimalni kodeks sprečavanja suverene države da čini zločine protiv čovečnosti čak i unutar svojih granica.

Ova druga priča ima takođe i zlokobnu vojnu stranu. Najvažnija je lekcija o američkim vojnim intervencijama, od operacije "Pustinjska lisica" protiv Iraka krajem 1998, do bombardovanja Jugoslavije, to da ove operacije nagoveštavaju početak novog doba u vojnoj istoriji, u kojem snage napadača treba da izađu iz borbe bez ijedne žrtve. Kada je prvi "nevidljivi" lovac srušen u Srbiji, američkim medijima je bilo najvažnije da nije bilo žrtava — pilot je SPASEN! (Ovaj pojam "rata bez žrtava" razvio je general Kolin Puel.) I zar nije posledica svega ovoga gotovo nadrealni način na koji je CNN izveštavao o ratu? U slučaju Zalivskog rata, ne samo da je CNN rat predstavljao kao TV emisiju, nego izgleda da su ga i sami Iráčani tako shvatili. Tokom dana, Bagdad je bio "normalan" grad, ljudi su se muvali okolo da obave poslove, kao da su rat i bombardovanje neke nestvarne i košmarne pojave koje se dešavaju samo noću, i za koje nema mesta u efektivnoj stvarnosti.

Setimo se do čega je došlo u konačnom američkom napadu na iračke linije odbrane u Zalivskom ratu: nijedna fotografija, nijedan izveštaj, samo glasine da su tenkovi — kao buldožeri — pregazili iračke rovove i prosto sahranili hiljade vojnika u zemlju i pesak. To što se dogodilo smatrano je, navodno, suviše surovim u svojoj mehaničkoj efikasnosti i suviše različitim od standardnih predstava o borbi prsa u prsa, pa bi moglo da uznemiri domaće javno mnjenje, i zato je uvedena stroga i potpuna cenzura. Ovde imamo oba aspekta rame uz rame: novo shvatanje rata kao čisto tehnološkog događaja koji se, bez žrtava, odvija pred ekranima radara i kompjutera; i ekstremnu fizičku brutalnost neizdrživu za pogled medija. Nije reč o osakaćenju deci i silovanim ženama, žrtvama karikatura, lokalnih etničkih "fundamentalističkih vođa", nego o hiljadama bezimernih vojnika, žrtvama bezimene i efikasne ratne tehnologije. Tvrdnja Žana Bodrijara da se Zalivski rat nije vodio može se razumeti i kao komentar činjenice da su ovakve traumatične slike koje predstavljaju Stvarnost tog rata bile potpuno cenzurisane...

Sve ovo znači da ćorsokak u kojem se našla intervencija NATO-a u Jugoslaviji nije naprosto rezultat neke posebne greške

u strateškom odlučivanju, nego posledica fundamentalne dvo-smislenosti shvatanja na kojem se ta intervencija zasniva. Problem NATO-a koji interveniše protiv Jugoslavije kao zastupnik "militarističkog humanizma" ili čak "militarističkog pacifizma" (Ulrih Bek) nije u tome što su ti termini orvelovski oksimoroni koji nas podsećaju na slogan "Rat je mir" iz 1984, i koji, kao takvi, direktno odaju istinu svoje pozicije (nasuprot ovako očiglednoj pacifističko-liberalnoj kritici, ja smatram da je upravo pacifistički stav — "bombe i ubijanje nikad ne donose mir" — lažan, i da bi trebalo herojski PRIHVATITI paradoks militarističkog pacifizma). Problem nije ni to što ciljevi bombardovanja nisu birani iz čiste moralne uvidavnosti, nego selektivno, u zavisnosti od skrivenih geopolitičkih i ekonomskih strateških interesa (jasna kritika s marksističkog stanovišta). Problem je u tome što ovakva čisto humanitarno-etička legitimizacija (ponovo) potpuno DEPOLITIZUJE vojnu intervenciju, pretvarajući je u intervenciju sprečavanja humanitarne katastrofe, koja se temelji na čisto moralnim osnovama, a ne u intervenciju u uslovima jasno definisane političke borbe. Drugim rečima, problem paradigme "militarističkog humanizma/pacifizma" nije "militarizam", nego "humanizam/pacifizam", dakle način na koji je vojna intervencija (u društvenoj borbi) predstavljena kao pomoć žrtvama (etničke, itd.) mržnje i nasilja, i na koji je opravdana kroz depolitizovana univerzalna ljudska prava. Otuda nam nije potreban "pravi" (demilitarizovani) humanizam/pacifizam, nego "militaristička" društvena intervencija bez depolitizovane humanističko/pacifističke glazure.

Reportaža Stivena Erlangera u *New York Timesu* o patnjama kosovskih Albanaca ("In One Kosovo Woman, An Emblem of Suffering", *The New York Times*, 12 May 1999) potpuno sledi takvu logiku viktimizacije. Već sam naslov "Kod jedne žene sa Kosova, simbol patnje" priča priču: subjekt koji će biti zaštićen intervencijom NATO-a od početka se identifikuje kao nemoćna žrtva okolnosti, bez ikakvog političkog identiteta, svedena na ogoljenu patnju. Njen osnovni položaj osobe koja je previše propatila briše sve razlike: "'Previše je videla', kaže Meli. 'Želi da se odmori. Želi da se sve ovo završi'". Kao takva, ona je van svake političke osude — nezavisno Kosovo nije njen politički program, ona samo želi da se užas završi. "Je l' ona za nezavisno Kosovo? 'Znaš, ne zanima me da li je ovako ili onako', kaže Meli. 'Samo želim da se sve ovo završi, da se

ponovo osećam dobro, da se osećam dobro kod svoje kuće, sa porodicom i prijateljima.” Njena zalaganje za stranu (NATO) intervenciju zasniva se na njenoj želji da se sav taj užas već jednom završi: "Ona želi sporazum koji će ovde dovesti strance 'sa nekom silom'. Ne zanima je ko su ti stranci." Ona zbog toga, kao humanista, saoseća sa svima: "Žao mi je Srba koji su bili bombardovani i koji su poginuli, a žao mi je i mog naroda. Ali možda smo sada na pragu rešenja, nekog trajnog sporazuma. To bi bilo odlično." Ovde imamo ideološku konstrukciju idealnog subjekta-žrtve kome u pomoć priskače NATO. Ne političkog subjekta sa jasnim političkim programom, nego subjekta koji bespomoćno pati, saoseća sa svim stranama u konfliktu, zaglibljenog u lokalnim sukobima koje može da reši samo dobra strana sila. Subjekta čija je najintimnija želja redukovana na skoro životinjsku potrebu da se "ponovo oseća dobro”...

Krajnji paradoks NATO-vog bombardovanja Jugoslavije dakle nije onaj protiv kojeg se bune zapadni pacifisti (da je NATO, bombardovanjem Jugoslavije zarad zaustavljanja etničkog čišćenja na Kosovu, zapravo pokrenuo mnogo veće čišćenje i tako stvorio humanitarnu katastrofu koju je želeo da predupredi), nego jedan mnogo dublji paradoks koji je stvorio ideologiju viktimizacije. Ključni aspekt na koji treba obratiti pažnju je podrška NATO-a sada diskreditovanoj, "umerenoj" kosovskoj grupi Ibrahima Rugove protiv "radikalne" Oslobođilačke vojske Kosova. To samo znači da Zapad aktivno ne dozvoljava jedinu i očiglednu alternativu invaziji zapadnih vojnih trupa: puni oružani otpor samih Albanaca. (Čim se ta opcija pomene svuda se javljaju razni strahovi: OVK ustvari nije vojska, nego grupica neobučениh boraca; ne treba verovati OVK, oni se trguju drogom i/ili jesu maoistička grupa čija bi pobeda prizvala crvenokmerski ili talibanski režim na Kosovu...). Posle dogovora o povlačenju srpske vojske s Kosova, ovo nepoverenje prema OVK ponovo je izbilo u prvi plan. Posle nekoliko nedelja tokom kojih je izgledalo da američka vojska ozbiljno računa na OVK u borbi protiv srpskih snaga, tema dana ponovo je "opasnost" da će posle povlačenja srpske vojske OVK — kako izvori u NATO-u i mediji vole da kažu — "popuniti vakuum" i preuzeti stvari u svoje ruke. Poruka ovog nepoverenja ne može biti jasnija: u redu je pomoći bespomoćnim Albancima protiv srpskih čudovišta, ali im se ni u kom slučaju ne sme dozvoliti da odbace tu svoju bespomoćnost tako što bi se nametnuli kao suveren i samoodrživ politički subjekt, subjekt kome dobronamerna ponuda NATO "protektorata" nije potrebna...

Ukratko, dok na jednoj strani NATO interveniše da bi zaštitio kosovske žrtve, na drugoj mu je važno da oni OSTANU ŽRTVE, da ne postanu aktivna političko-vojna snaga sposobna da se sama odbrani. Na taj način, strategija NATO-a je perverzna u pravom frejdrovskom značenju tog izraza: ona je sama odgovorna za opasnost protiv koje nudi rešenje (kao luda guvernanata iz *Heroine* Patriše Hajsmit, koja zapali porodičnu kuću da bi bila u stanju da dokaže odanost porodici tako što će hrabro da spase decu iz divljeg plamena...). Ovde se opet srećemo sa paradoksom viktimizacije: Drugi kome se pomaže je dobar SAMO DOK JE ŽRTVA (zato smo bombardovani slikama bespomoćnih kosovskih majki, dece i staraca, koji pričaju dirljive priče o svojoj patnji); čim se više ne ponaša kao žrtva, i želi da se sam bori, Drugi se odjednom magično pretvara u teroristu, fundamentalistu ili trgovca drogom.

Ovde imamo politički primer poznatog crteža na kojem vidimo ili glavu zeca ili glavu guske, u zavisnosti od mentalne usredsređenosti. Ako na situaciju gledamo na jedan način, vidimo me-

đunarodnu zajednicu kako brani minimalne standarde ljudskih prava od nacionalističkog neo-komunističkog vođe spremnog da uništi sopstveni narod da bi sačuvao vlast. Ako se malo drugačije usredsredimo, vidimo NATO, produženu ruku novog kapitalističkog globalnog poretka, kako brani strateške interese kapitala pod plaštom odvratne travestije, pretvarajući se da je objektivni branilac ljudskih prava, i napada suverenu zemlju koja se, i pored problematičnog režima, ipak postavlja kao prepreka nekontrolisanom uspostavljanju Novog svetskog poretka.

Kako, onda, da razmišljamo o ove dve priče zajedno, a da ne žrtvujemo istinu ni jedne ni druge? Dobar početak bilo bi nepristajanje na dvostruku ucenu nagoveštenu u njihovoj protivrečnosti (ako ne podržavate bombardovanje NATO-a, onda ste za Miloševićev proto-fašistički režim i politiku etničkog čišćenja, a ako ste protiv Miloševića, znači da podržavate globalni kapitalistički Novi svetski poredak). Šta ako je ova suprotnost između prosvetlene međunarodne intervencije protiv etničkih fundamentalista i herojske borbe poslednjih džepova otpora protiv Novog svetskog poretka lažna? Šta ako pojave kao što je Miloševićev režim nisu u suprotnosti sa Novim svetskim poretkom, nego su u stvari njegov SIMPTOM, mesto gde se pomalja skrivena ISTINA o Novom svetskom poretku? Jedan od američkih pregovarača nedavno je izjavio da Milošević nije deo problema, nego SAM problem. Ali zar to nije bilo jasno OD SAMOG POČETKA? Čemu onda beskrajno oklevanje zapadnih sila, koje su godinama pomagale Miloševića time što su ga priznavale za glavnog faktora stabilnosti u regionu, što su tumačile jasne akte srpske agresije kao građanski ili čak plemenski rat, što su na početku krivile one koji su odmah shvatili ko je u stvari Milošević i očajnički želeli da pobegnu iz njegovog zagrljaja (setimo se Bejkerovog javnog podržavanja "ograničene vojne intervencije" za sprečavanje secesije Slovenije), što su podržavali poslednjeg jugoslovenskog premijera Antu Markovića, čiji je program smatran (usled neverovatnog političkog slepila) za poslednju šansu demokratske, tržišno usmerene i ujedinjene Jugoslavije, itd., itd. U borbi protiv Miloševića, Zapad se NE bori sa protivnikom, poslednjom linijom odbrane protiv liberalno-demokratskog Novog svetskog poretka; Zapad se ustvari bori protiv sopstvene kreature, čudovišta koje je poraslo kao rezultat ustupaka i nedo-

slednosti same zapadne politike. (Uzgređ, isti je slučaj i sa Irakom: njegova ojačala pozicija rezultat je američke strategije "sputavanja" Irana).

Tokom poslednje decenije Zapad je hamletovski oklevao kad je Balkan bio u pitanju, te ovo sadašnje bombardovanje ima sve osobine Hamletovog konačnog napada ludila u kome mnogo ljudi gine bez preke potrebe (ne samo Hamletova meta — kralj, nego i njegova majka, Laertije, kao i sam Hamlet), jer se Hamlet odlučio za akciju prekasno, kad je pravi trenutak već bio prošao. Očigledno imamo posla sa histeričnim napadom, begom u akciju, gestom čija namera nije da se postigne jasno određen cilj, što zapravo pokazuje da takav cilj i ne postoji i da je onaj koji dela uhvaćen u mrežu protivrečnih ciljeva. Tako Zapad ovom intervencijom, koja pokazuje sve znake napada impotentne agresivnosti bez jasnog političkog cilja, plaća ceh za sve one godine tokom kojih je smatrao da se sa Miloševićem može nagoditi: uz oklevanje Zapada da osvoji Kosovo, srpski režim, pod izgovorom rata, lansira poslednji napad na Kosovo i čisti ga od najvećeg broja Albanaca, uz cinično prihvatanje bombardovanja kao plaćanja ceha.

Jedna stvar je sigurna: NATO-vo bombardovanje Jugoslavije promenilo je globalne geopolitičke koordinate. Nepisani pakt miroljubive koegzistencije (uvažavanje punog suvereniteta država, nemešanje u unutrašnje odnose čak i u slučaju najtežih kršenja ljudskih prava) raskinut je. Međutim, prva akcija nove globalne policijske sile, koja je uzurpirala pravo da kažnjava suverene države zbog njihovih prestupa već označava i njen kraj, njenu neodrživost, jer je odmah postalo jasno da je njena legitimacija — univerzalnost ljudskih prava — lažna, odnosno da njeni napadi na selektivne ciljeve e štite samo određene interese. NATO-vo bombardovanje Jugoslavije znači i kraj svake iole ozbiljne uloge Ujedinjenih nacija i Saveta bezbednosti: NATO je, pod vodstvom Sjedinjenih Država, taj koji povlači konce. Dalje, tihi pakt sa Rusijom koji se dosad nekako održavao takođe je raskinut. Prema tom paktu Rusija je javno tretirana kao super-sila; dozvoljeno joj je bilo da se pretvara da jeste super-sila sve dok ne počne i da se ponaša kao super-sila. Sad je ponižavanje Rusije javno, svaki privid časti je otklonjen. Rusija može samo otvoreno da se protivi ili otvoreno da popusti pritiscima Zapada. S druge strane, oscilacije u odnosima Zapada s Rusijom takođe pokazuju konfuznost nji-

hove globalne strategije na Balkanu: pošto je bombardovanje bilo nasilni *passage a l'acte* bez jasno definisanog cilja, Zapad je — nakon što ju je javno ponizio — morao da se okrene ruskoj diplomatiji da bi se izborio za političko rešenje krize. Logičan rezultat ove novonastale situacije biće, razume se, novi porast anti-Zapadnog raspoloženja, od istočne Evrope do zemalja Trećeg sveta, uz žalosnu posledicu da će kriminalci kao što je Milošević biti uzdizani kao junaci borbe protiv Novog svetskog poretka.

Pouka je, dakle, da je lažna mogućnost izbora između Novog svetskog poretka i neo-rasističkih nacionalista: to su lice i naličje iste stvari; Novi svetski poredak sam stvara monstruoznosti protiv kojih se bori. Zbog toga su protesti reformisanih komunističkih partija u celoj Evropi, uključujući i PDS, protiv bombardovanja potpuno pogrešno usmereni. Ti lažni demonstranti protiv NATO-ovog bombardovanja Srbije liče na karikature pseudolevičara koji se protive suđenju trgovcu drogom zbog toga što je njegov zločin u stvari posledica društvene patologije kapitalističkog sistema. Ne treba se boriti protiv Novog svetskog poretka podrškom lokalnim proto-fašističkim snagama koje mu se protive; treba se usredsrediti na jedino važno pitanje danas: kako izgraditi TRANSNACIONALNE političke pokrete i institucije koji će biti dovoljno jaki da ozbiljno kontolišu neograničenu vlast kapitala, i koji će pokazati da je potpuno jasno i vrlo važno da su lokalni fundamentalistički otpori protiv Novog svetskog poretka, od Miloševića do Le Pena, u stvari deo tog poretka?

Izvornik: Slavoj Žižek, "NATO As Left Hand of God?", *Bastard* global edition, 1999, str. 40-42.